

СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Анотація. Розглянуто теоретичні основи стратегічного обліку як однієї зі складових системи управління підприємством. Проаналізовано підходи зарубіжних та вітчизняних науковців до визначення поняття "стратегічний облік". Розкрито сутність стратегічного обліку, його мету та завдання.

Аннотация. Рассмотрены теоретические основы стратегического учета как одной из составляющих системы управления предприятием. Проанализированы подходы зарубежных и отечественных ученых к определению понятия "стратегический учет". Раскрыты сущность стратегического учета, его цели и задачи.

Annotation. The article deals with the theoretical foundations of strategic accounting as one of the components of enterprise management system. The approaches of foreign and domestic scholars to the definition of "strategic accounting" are analysed. The essence of strategic accounting, its purpose and objectives are revealed.

Ключові слова: система управління підприємством, стратегічне управління, стратегічний облік, завдання та мета стратегічного обліку, стратегія підприємства, стратегічне рішення.

На сучасному етапі розвитку економіки перед багатьма вітчизняними підприємствами стоять проблеми, без вирішення яких дуже складно забезпечити їх ефективне функціонування, яке багато в чому залежить від їх здатності враховувати численні зміни, що відбуваються в зовнішньому середовищі. Одним із способів вирішення даних проблем є забезпечення їх ефективного стратегічного управління. Стратегічне управління дозволяє підвищити здатність підприємства протистояти непередбаченим ситуаціям та визначати пріоритетні напрями діяльності. Особливу увагу слід приділити інформаційному забезпеченню процесу стратегічного управління діяльністю підприємства – стратегічному обліку, який, використовуючи зовнішню та внутрішню інформацію, забезпечує керівництво підприємства необхідною інформацією для прийняття стратегічних управлінських рішень, що визначають загальний напрям розвитку підприємства та його ефективність.

Проблемам розвитку стратегічного обліку присвячена значна кількість праць зарубіжних і вітчизняних науковців, зокрема: Керімова В. Е., Б. Райана, Шевчук В. Р., Терехової В. А., К. Друрі, Саєнко М. Г., Плікус І. Й., Голова С. Ф. та ін. [1 – 7]. Проте на сьогоднішній день все ж таки не має чіткого підходу до розуміння його сутності та призначення, залишаються невирішеними проблеми відносно його змістових характеристик. У зв'язку з чим сутнісні характеристики стратегічного обліку потребують окремої уваги і детальнішого розвитку.

Метою даної статті є дослідження поняття та сутності стратегічного обліку як однієї зі складових системи управління підприємством, визначення його завдань та функцій. Об'єктом дослідження виступає система управління підприємством. Предметом є облік підприємства, що забезпечує можливість його стратегічного управління, тобто стратегічний облік.

Для ефективного функціонування підприємства необхідно мати систему управління підприємством, яка дозволить максимально повністю використовувати всі наявні ресурси, своєчасно реагувати на зміни, які відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищах, розробляти і запроваджувати відповідні стратегії функціонування. При цьому важлива роль відводиться стратегічному управлінню.

Під стратегічним управлінням розуміють процес розробки стратегій і управління організацією для успішної її реалізації. Інформаційною базою стратегічного управління є стратегічний облік, який реєструє, узагальнює та представляє дані, які необхідні для прийняття стратегічних управлінських рішень [1].

На сьогодні не існує чіткого обґрунтування стратегічного обліку, різні автори по-різному визначають сутність та напрями його розвитку.

Так, Б. Райан під стратегічним обліком розуміє певне поєднання управлінського обліку із системами фінансової звітності, зорієнтоване на прийняття стратегічних рішень [2, с. 38]. Шевчук В. Р. розглядає стратегічний облік як систему інформаційної підтримки стратегічних управлінських рішень [3, с. 9]. Терехова В. А. визначає стратегічний управлінський облік як облікову систему, "адаповану до сучасного виробничого середовища, що включає багатовимірну стратегію зв'язків за допомогою каналів поширення і визначення потреб споживачів" [4]. Є слушною думка К. Друрі, що "стратегічний облік повинен передусім забезпечувати керівництво підприємства інформацією, яка допомагатиме йому досягнути, а потім підтримувати стратегічну (тобто лідерську) позицію на ринку стосовно конкурентів" [5, с. 879].

Отже, під стратегічним обліком розуміють облікову систему, яка забезпечує керівництво підприємства інформацією, що допомагатиме йому приймати ефективні управлінські рішення, які спрямовані на досягнення підприємством стратегічних цілей.

Метою стратегічного обліку є забезпечення керівництва всією інформацією, необхідною для управління і контролю за розвитком підприємства в інтересах його власників та інших зацікавлених партнерських груп, зокрема: кредиторів, клієнтів, постачальників, персоналу та уряду [3, с. 12].

його потенційної поведінки в умовах неповноти інформації про майбутній розвиток середовища та підприємництва, що включає формування місії, довгострокових цілей, а також шляхів і правил прийняття рішень для найбільш ефективного використання стратегічних ресурсів, сильних сторін і можливостей, усунення слабких сторін та захист від загроз зовнішнього середовища задля майбутньої прибутковості, тобто систему організаційно-економічних заходів для досягнення довгострокових цілей підприємства [6].

Стратегічний облік враховує вплив факторів мікро- та макросередовища підприємства. Стратегічний облік становить основу для прийняття стратегічних рішень, які спрямовані на досягнення підприємством успіху шляхом реалізації своїх цілей із урахуванням факторів зовнішнього середовища.

Основними завданнями стратегічного обліку є:

- 1) стратегічне планування;
- 2) визначення критичних показників стратегічних планів;
- 3) визначення вузьких і пошук слабких місць управлінських рішень;
- 4) порівняння основних підконтрольних показників відповідно до стратегічних цілей;
- 4) порівняння планових і фактичних значень підконтрольних показників з метою виявлення причин і наслідків цих відхилень;
- 5) аналіз впливу відхилень на виконання стратегічних планів [7].

Перераховані завдання стратегічного обліку доречно буде доповнити групуванням та зведенням даних, які необхідні для одержання підсумкової інформації про фінансово-господарські операції підприємства, а також про вплив на нього показників мікро- та макросередовища.

Управління діяльністю підприємства є складним і комплексним процесом. Мета управління досягається стратегічним обліком, що виконує такі функції: забезпечення інформацією, яка необхідна для стратегічного планування, контролю і прийняття стратегічних управлінських рішень; контроль та оцінка результатів діяльності підприємства в досягненні цілі; аналіз прогнозних результатів.

Отже, однією з найбільш важливих цілей функціонування підприємства є забезпечення їх стратегічної стійкості. Реалізація поставленого завдання потребує володіння оперативною, достовірною та змістовною інформацією про показники як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ підприємства. За результатами дослідження стратегічний облік, використовуючи зовнішню і внутрішню інформацію, спрямований забезпечити керівництво підприємства необхідною інформацією для прийняття стратегічних управлінських рішень. Однак на сьогодні питання стратегічного обліку залишається невирішеним та потребує подальшого опрацювання. Існує проблема стосовно впровадження стратегічного обліку на вітчизняних підприємствах та його організації, оскільки відсутня чітка методологія його здійснення і кожне підприємство визначає її самостійно з урахуванням його специфіки.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Стратегический учет : учебн. пособ. / под ред. В. Э. Керимова. – М. : Омега-Л, 2005.
2. Райан Б. Стратегический учет для руководителя / под ред. В. А. Микрюкова ; [пер. с англ.] – М. : Аудит : ЮНИТИ, 1998. – 616 с.
3. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік : навч. посібн. / В. Р. Шевчук. – К. : Алерта, 2009. – 176 с.
4. Терехова В. А. Стратегический управленческий учет: состояние и развитие в зарубежных странах / В. А. Терехова // Бухгалтерский учет в бюджетных и некоммерческих организациях. – 2000. – № 4. – С. 9–12.
5. Друри К. Управленческий и производственный учет : учебник / К. Друри ; пер. с англ. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 1071 с.
6. Саенко М. Г. Стратегія підприємства : підручник / М. Г. Саенко. – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – 390 с.
7. Плікус І. Й. Стратегічний облік як інструмент стратегічного управління підприємством / І. Й. Плікус // Вісник Української академії банківської справи. – 2002. – № 12. – С. 94–95.